

Statsministerens kontor

22. januar 2025

Konstitusjonelt ansvar vedr. straff på tilbakeviste premisser

Justisdepartementet har i over 20 år sviktet ansvar for forfulgte grupperinger og Alliansen for rettighetsorientert ruspolitikk (AROD) ber Statsministerens kontor, sammen med Nærings- og fiskeridepartementet, forberede for statsråd en resolusjon som sikrer Norges folkerettslige forpliktelser.

I over 40 år har kriminologer, historikere, og retts sosiologer påvist syndebukkmekanismen som drivende kraft bak narkotikaforbudet. Like lenge har Norge sett vekk fra forskning og rettsprinsipper i forfølgelsen av et narkotikafritt samfunn, og problemet med vilkårlig forfølgelse og svikt i ledelse blir mer åpenbart ettersom stadig flere land regulerer cannabis for å beskytte folkehelse. Utgangspunktet for trenden er at forbudet har gjort vondt verre, og Statsministerens kontor må ta grep eller bli husket av ettertiden for sitt svik.

Det er normalt Justisdepartementet som har ansvar for å fremme resolusjonen, men siden avvisningen av NOU 2002:04 har departementet sviktet fagansvar. Straffelovkommisjonen dokumenterte at begrunnelseskravet for straff ikke er ivaretatt, hvilket ble bekreftet av NOU 2019:26. Derfra skulle Justis markert avstand fra politikere som ønsker straff på tilbakeviste premisser, men til tross for at Rolleforståelsesutvalget påviste nedprioritering rettighetsjuss som et systemisk problem, har ikke departementet tatt ansvar. I den grad rettighetsjuss er nedprioritert vil Norge ha et problem med menneskerettigheter. Regjeringen forplikter å belyse en blindsoner, men offentlig panikk sørger for at den politiske prosessen fortsetter på et konstitusjonelt sidespor. Rusreformutvalgets rapport gjør dette klart,¹ og ettersom også [domstolene](#) og [Kontroll- og konstitusjonskomiteen](#) har sviktet konstitusjonelle forpliktelser, er det opp til Statsministerens kontor å sørge for en ruspolitikk som respekterer Grunnloven.

Slik det står er 200 års rettstradisjon [truet](#) av jurister som beskytter forbudet for enhver pris. Fasadebegrunnelser opprettholder jakt på syndebukker fordi Grunnlovens § 89 er satt ut av

¹ Se kapittel 3.2. og 3.3. Ord som «offentlig panikk», «uproporsjonalt bilde», «misvisende forestillinger», «feilinvestering i straff», og «virkelighetsresistent misgjerning», oppsummerer ruspolitikkenes utvikling. Vi har å gjøre med en politikk preget av «moralsk indignasjon og hevnmotiver», «stereotype fremstillinger», og hvor «vitenskapelige konstruksjoner av narkotika problemet har spilt en underordnet rolle». «Panikk» brukes flere ganger.

spill, og jo lenger spørsmålet om et legitimt formål utsettes, desto verre står det til med Norges folkerettslige forpliktelser. Over halvparten av Europas befolkning lever i land som har tatt avstand fra kriminalisering fordi mindre inngripende tiltak er mer hensiktsmessige, og Justisminister Emilie Enger Mehl er inhabil ettersom hun vil beholde forbudet uavhengig av resultat. Det samme gjelder Statsministeren og alle andre som vil holde ruspolitikken innenfor rammene av et forbud. Fagansvar er ganske enkelt ikke ivaretatt så lenge mindre inngripende tiltak utelukkes, og det eneste departementet som har vist evne og vilje til å [behandle](#) spørsmålet om et legitimt formål er Nærings- og fiskeridepartementet. Nærings- og fiskeriminister Cecilie Myrseth anbefales derfor som settestatsråd når saken skal fremmes for statsråd.

Det er da viktig at spørsmålet om legitimt formål behandles med den verdighet som problemstillingen betinger. I over 15 år har Justisdepartementet vært informert om problemet med fasadebegrunnelser og manglende rettsikkerhet, og det er over 30 år siden Johs Andenæs innså at ettertidens dom ville bli tung å bære. Til tross for det, har de forfulgte vært nektet grunnleggende rettsstatsgarantier siden 2008, og domstolenes uavhengighet er truet av jurister som utsetter rettsutvikling fordi de ikke vil gå i seg selv. Det sivile samfunn har forberedt en [sannhets- og forsoningskommisjon](#) for å bøte på den skade som 16 års rettsløse tilstander har gjort, og det er avgjørende at Statsministerens kontor står opp for rettsikkerhet, slik at ikke et varig og systematisk angrep videreføres mot sivilbefolkningen.

Nedprioritering av rettighetsjuss er synonymt med ukultur som må tas tak i om en liberal rettsstat skal bestå. Ingenting truer rettsstaten mer enn et statsapparat som nekter å etterforske anklager om menneskerettighetsbrudd, og Norges motstand mot undersøkelser vil bli lagt frem for ICC som dokumentasjon på at norske myndigheter har sviktet folkerettslige forpliktelser hvis ikke Statsministerens kontor tar affære.

På vegne av det sivile samfunn håper vi at denne henvendelsen vil rette opp i den skade som nedprioritering av rettighetsjuss har påført nasjonen, og vi ser frem til å bistå om det er noe vi kan gjøre.

Med hilsen

A handwritten signature in black ink that reads 'Roar Mikalsen'. The signature is written in a cursive, flowing style.

Roar Mikalsen

Leder for Alliansen for rettighetsorientert ruspolitikk